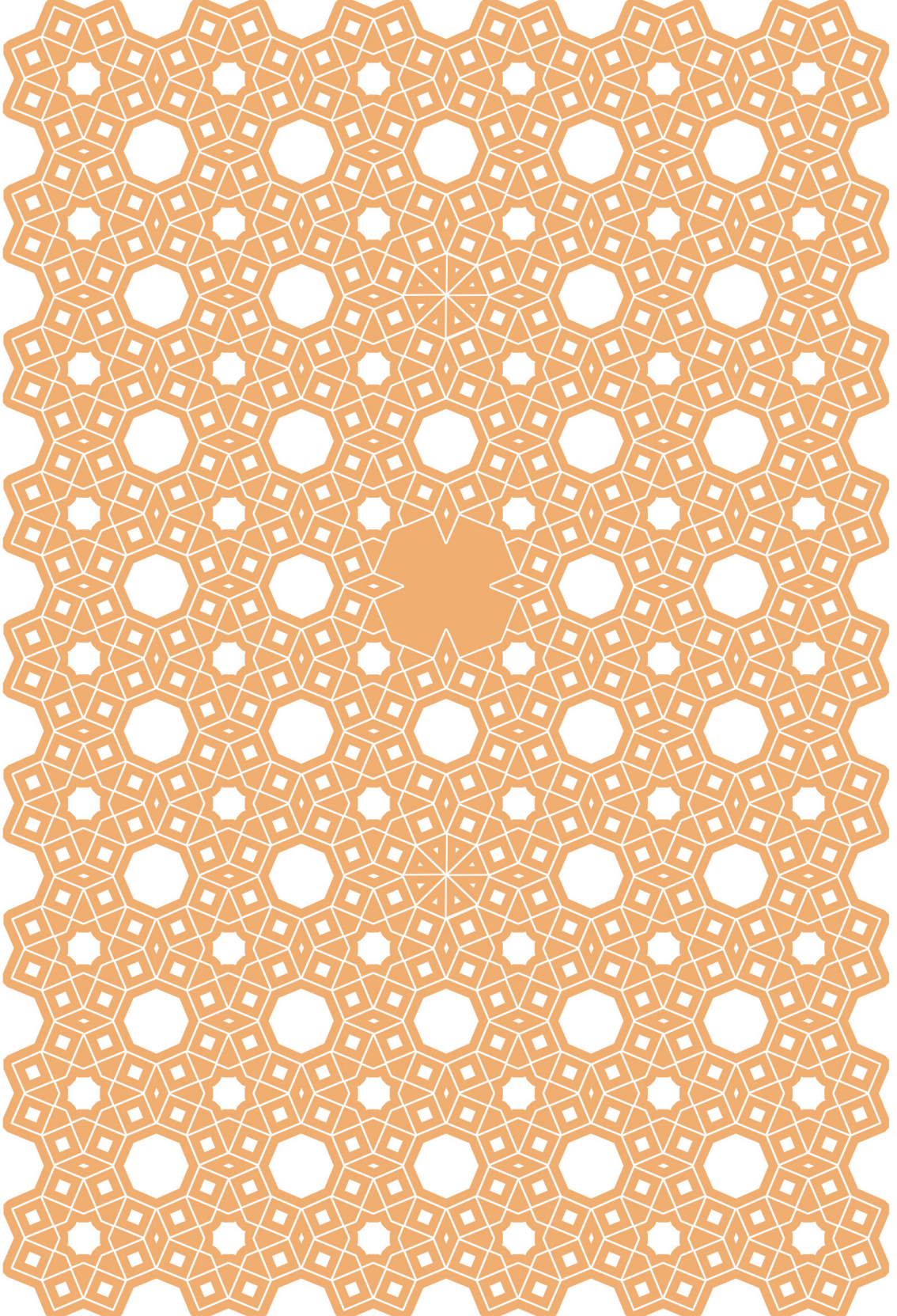

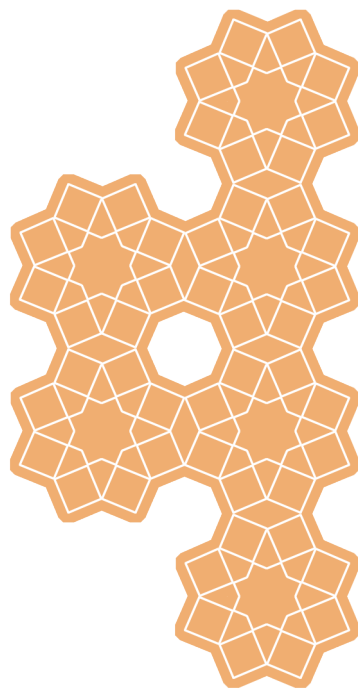

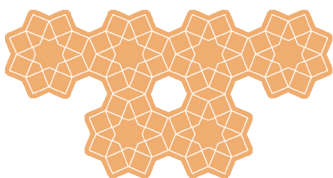

نظريه پردازان سبك زندگى

اندیشمندان غربى

عبدالرضا آتشین صدف

فهرست

• دیباچه / ۱۹

• مقدمه / ۲۵

۱) سبک / ۲۶

یک) واژه سبک در زبان انگلیسی / ۲۶

دو) واژه سبک در زبان عربی و فارسی / ۲۸

۲) سبک زندگی / ۲۸

یک) معنای لغوی / ۲۸

دو) معانی اصطلاحی / ۲۹

• فصل اول / کارل هاینریش مارکس (۱۸۱۸-۱۸۸۳) / ۳۱

(۱) زندگی نامه / ۳۴

(۲) زمینه فکری / ۳۵

(۳) آثار / ۳۶

(۴) دیدگاه ها / ۳۷

یک) مارکس متقدم / ۳۷

الف) خودآگاهی / ۳۹

ب) مراحل تاریخی / ۴۰

ج) اقتصاد / ۴۰

د) نظریه اخلاقی / ۴۱

دو) مارکس متأخر / ۴۳

۵) سبک زندگی / ۴۳

یک) طبقه اجتماعی / ۴۴

دو) تضاد طبقاتی / ۴۶

سه) از خودیپیکانگی و سبک زندگی / ۴۸

• نتیجه گیری / ۵۰

• نقد و بررسی / ۵۱

• فصل دوم / تورستین بونده وبلن (۱۸۵۷-۱۹۲۹) / ۵۳

(۱) زندگی نامه / ۵۶

(۲) آثار / ۵۷

(۳) منابع فکری / ۵۹

(۴) دیدگاه ها / ۶۰

یک) نهاد اجتماعی / ۶۰

دو) تکامل اجتماعی / ۶۰

سه) نظریه طبقه مرفه / ۶۱

چهار) سبک زندگی / ۶۶

الف) شاخص های سبک زندگی طبقه مرفه / ۶۸

ب) سبک زندگی و تفکر / ۷۲

• نتیجه گیری / ۷۳

• نقد و بررسی / ۷۵

• فصل سوم / جورج زیمل (۱۸۵۸-۱۹۱۸) / ۷۷

(۱) زندگی‌نامه / ۸۰

(۲) آثار و دیدگاه‌ها / ۸۳

(۳) منابع فکری / ۸۶

یک) تأثیر داروین و اسپنسر / ۸۶

دو) تأثیر کانت / ۸۷

سه) فلسفه حیات‌گرایی / ۸۸

(۴) وارثان اندیشه زیمل / ۸۸

(۵) سبک زندگی در اندیشه زیمل / ۸۹

یک) ماهیت سبک و سبک زندگی / ۹۰

دو) سبک شخصی و سبک مشترک / ۹۲

سه) پول و سبک زندگی / ۹۴

چهار) سبک‌های زندگی / ۹۶

الف) ماجراجو و قمارباز / ۹۶

ب) خسیس و مسرف / ۹۸

پنج) مد و سبک زندگی / ۱۰۱

الف) طبقه و مد / ۱۰۳

ب) جذابیت مد / ۱۰۵

ج) زنانگی مد / ۱۰۶

د) بازگشت مد / ۱۰۸

• نتیجه‌گیری / ۱۰۸

• نقد و بررسی / ۱۱۱

• فصل چهارم / ماکس وبر (۱۸۶۴-۱۹۲۰) / ۱۱۳

(۱) زندگی نامه / ۱۱۵

(۲) زمینه های فکری / ۱۱۷

(۳) آثار و دیدگاه ها / ۱۱۸

(۴) جامعه شناسی دین / ۱۲۰

(۵) سبک زندگی از منظر وبر / ۱۲۱

یک) اصطلاح شناسی سبک زندگی / ۱۲۴

دو) پایگاه یا منزلت / ۱۲۸

الف) منزلت و سبک زندگی / ۱۲۹

ب) گروه منزلتی / ۱۳۱

ج) پایگاه و طبقه / ۱۳۴

سه) مبنای سبک زندگی / ۱۳۷

• نتیجه گیری / ۱۳۸

• نقد و بررسی / ۱۴۰

• فصل پنجم / آلفرد آدلر (۱۸۷۰-۱۹۳۷) / ۱۴۳

(۱) زندگی نامه / ۱۴۶

یک (آدلر و فروید / ۱۴۷

دو) میراث آدلر / ۱۴۹

(۲) منابع فکری / ۱۵۰

یک (فلسفه یونانی و غایت‌نگری / ۱۵۰

دو) انگاره و ابیهینگر / ۱۵۳

(۳) دیدگاه‌ها / ۱۵۵

یک (کل‌گرایی / ۱۵۶

دو) جبرگرایی معتدل / ۱۵۷

سه) پیدایش مفهوم سبک زندگی در ادبیات آدلر / ۱۵۸

الف) تصویر راهنما / ۱۵۹

ب) هدف یا نقشه زندگی / ۱۶۰

ج) سبک زندگی / ۱۶۱

د) هدف زندگی و ارزیابی سبک زندگی / ۱۷۲

ه) شکل‌گیری سبک زندگی / ۱۷۳

و) وظایف زندگی / ۱۷۴

ز) گونه‌شناسی سبک‌های زندگی / ۱۷۹

ح) ریشه‌شناسی سبک‌های ناسالم / ۱۸۱

• نتیجه‌گیری / ۱۸۲

• فصل ششم / گوردن آلپورت (۱۸۹۷-۱۹۶۷) / ۱۸۵

(۱) زندگی نامه / ۱۸۷

(۲) روان شناسی شخصیت / ۱۸۹

(۳) اختلاف با فروید / ۱۹۰

(۴) شخصیت و سبک زندگی / ۱۹۲

(۵) صفات / ۱۹۶

یک) صفات فردی؛ آمادگی های سبکی / ۱۹۶

دو) صفات مشترک؛ سبک زندگی مشترک / ۱۹۸

۶) انگیزش و سبک زندگی / ۱۹۸

(۷) نظام های ارزشی / ۲۰۱

• نتیجه گیری / ۲۰۳

• فصل هفتم / اریک اریکسون (۱۹۰۲-۱۹۹۴م) / ۲۰۵

(۱) زندگی نامه / ۲۰۷

(۲) دیدگاه ها / ۲۱۰

یک) «خود» و جامعه / ۲۱۲

دو) سبک زندگی و مراحل رشد فرد / ۲۱۳

الف) مرحله دهانی - حسی؛ اعتماد در برابر بی اعتمادی / ۲۱۵

ب) مرحله عضلانی - مقعدی؛ خودمختاری در برابر شک و شرم / ۲۱۶

ج) مرحله حرکتی - تناسلی؛ ابتکار در برابر گناه / ۲۱۷

د) مرحله نهفتگی؛ کارایی در برابر حقارت / ۲۱۸

ه) مرحله نوجوانی؛ وحدت هویت در برابر ابهام نقش / ۲۱۸

و) مرحله جوانی؛ صمیمیت در برابر انزوا / ۲۱۹

ز) مرحله بزرگ سالی؛ زندگی در برابر رکود / ۲۲۰

ح) مرحله پیری؛ یکپارچگی خود در برابر نومیدی / ۲۲۱

• نتیجه گیری / ۲۲۱

• فصل هشتم / پی‌یر بوردیو (۱۹۳۰-۲۰۰۲م) / ۲۲۳

(۱) زندگی‌نامه / ۲۲۶

(۲) منابع و وارثان فکری / ۲۳۰

(۳) آثار / ۲۳۲

(۴) تمایز / ۲۳۴

(۵) سبک زندگی از دیدگاه بوردیو / ۲۴۰

یک) فضای اجتماعی / ۲۴۰

دو) طبقه / ۲۴۴

الف) طبقه مسلط / ۲۴۴

ب) طبقه متوسط یا خرده‌بورژوازی / ۲۴۵

ج) طبقه پایین / ۲۴۶

سه) میدان / ۲۴۷

- چهار) عادت‌واره / ۲۵۲
- الف) ریشه‌شناسی / ۲۵۴
- ب) معناشناسی / ۲۵۵
- ج) ساختار عادت‌واره / ۲۵۷
- د) ویژگی‌های عادت‌واره / ۲۶۰
- پنج) سرمایه / ۲۶۵
- شش) سلیقه و گونه‌ها / ۲۷۱
- هفت) سبک زندگی / ۲۷۴
- الف) رابطه سبک زندگی و سرمایه / ۲۷۵
- ب) رابطه سبک زندگی و عادت‌واره / ۲۷۶
- ج) رابطه سبک زندگی، فضای اجتماعی و عادت‌واره / ۲۷۷
- د) سبک زندگی و سلیقه / ۲۷۸
- هشت) گونه‌شناسی سبک‌های زندگی / ۲۷۹
- الف) تشخیص / ۲۷۹
- ب) خوش‌نیتی فرهنگی / ۲۸۰
- ج) رفع نیاز / ۲۸۱
- نتیجه‌گیری / ۲۸۱
- نقد و بررسی / ۲۸۳

• فصل نهم / آنتونی گیدنز (۱۹۳۸م-) / ۲۸۷

(۱) زندگی نامه / ۲۸۹

(۲) تحصیلات / ۲۹۰

(۳) موقعیت های شغلی / ۲۹۱

(۴) آثار / ۲۹۱

(۵) منابع و وارثان اندیشه گیدنز / ۲۹۳

(۶) دیدگاه ها / ۲۹۳

یک (نظریه ساختاربندی / ۲۹۴

دو (مدرنیته و سرچشمه / ۲۹۵

سه (جهانی شدن / ۲۹۸

چهار (هویت / ۳۰۰

پنج (سبک زندگی / ۳۰۳

الف (مدرنیته و سبک زندگی / ۳۰۴

ب (انتخاب سبک زندگی / ۳۰۵

ج (سیاست زندگی یا سیاست سبک زندگی / ۳۰۶

د (هویت شخصی و سبک زندگی / ۳۰۷

هـ (خصلت بازتابی سبک زندگی / ۳۰۸

و (جهانی شدن، رسانه و سبک زندگی / ۳۰۹

• نتیجه گیری / ۳۱۰

• نقد و بررسی / ۳۱۲

• فصل دهم / رزایت موس کانتر (۱۹۴۳م-) و بنجامین زابلوکی (۱۹۴۱م-) / ۳۱۵

(۱) درباره رزایت موس کانتر / ۳۱۷

(۲) آثار / ۳۱۹

(۳) درباره بنجامین زابلوکی / ۳۲۰

(۴) آثار / ۳۲۰

(۵) دیدگاه‌ها / ۳۲۱

یک) کنترل ذهن و شستشوی مغزی / ۳۲۱

دو) سبک زندگی / ۳۲۳

الف) تعریف سبک زندگی / ۳۲۳

ب) سلیقه و سبک زندگی / ۳۲۵

ج) تفاوت سبک زندگی با مفاهیم دیگر / ۳۲۶

د) گونه‌شناسی سبک‌های زندگی / ۳۲۷

ه) سبک‌های جدید زندگی آمریکایی / ۳۳۰

• نتیجه‌گیری / ۳۳۲

فصل یازدهم / میشل سوپل (۱۹۵۰م-) / ۳۳۵

(۱) زندگی‌نامه / ۳۳۷

(۲) سبک زندگی و ساختار اجتماعی / ۳۳۹

یک) سبک در زبان روزمره / ۳۴۱

دو) نظریه سبک زندگی / ۳۴۹

سه) تاریخچه نظریه‌های سبک زندگی / ۳۵۰

الف) رهیافت‌های نظری اولیه / ۳۵۰

ب) رهیافت نمادین / ۳۵۴

چهار) سبک زندگی آمریکایی / ۳۶۰

الف) مصرف و بیان‌گری / ۳۷۱

ب) کار و بیان‌گری / ۳۷۲

ج) فراغت و مصرف / ۳۷۳

• نتیجه‌گیری / ۳۷۴

• فصل دوازدهم / دیوید چنی (۱۹۴۲م-) / ۳۷۷

(۱) زندگی نامه / ۳۸۰

(۲) دیدگاه ها / ۳۸۰

یک) مفهوم سبک زندگی / ۳۸۱

دو) مدرنیته و سبک زندگی / ۳۸۲

سه) تعریف سبک زندگی / ۳۸۴

چهار) مصرف و سبک زندگی / ۳۸۵

پنج) رابطه سبک زندگی و شیوه زندگی / ۳۸۷

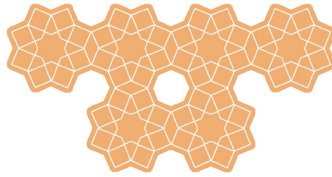
شش) مدیریت بدن و سبک زندگی / ۳۸۹

هفت) قریحه و سبک زندگی / ۳۹۰

• نتیجه گیری / ۳۹۱

• نقد و بررسی / ۳۹۲

• منابع و مآخذ / ۳۹۳

دیباچه

شکل‌گیری هر دانش و رشته علمی دارای فرایند پیچیده‌ای است که بی‌تردید نقطه آغازین آن، پدید آمدن ادبیات علمی مناسبی در آن زمینه است؛ بر این اساس، تأسیس شاخه‌های علمی جدید (اعم از دانش‌های مستقل و میان‌رشته‌ای) غالباً به صورت یک باره و بدون پیشینه محتوایی، تقریباً ناشدنی است.

بیش از یک قرن است که «سبک زندگی» در رشته‌های گوناگونی از قبیل جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، مطالعات فرهنگی، مطالعات فراغت و علوم بهداشتی و پزشکی طرح شده و جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است؛ با این حال، تاکنون بیشتر به مثابه یک مفهوم و نه به عنوان شاخه یا رشته‌ای علمی با آن رفتار شده است. حقیقت این است که تاکنون بخت با موضوع سبک زندگی چندان یار نبوده و متفکران چنان که شایسته و بایسته بوده است، به آن توجه نکرده‌اند؛ تا آنجا که این موضوع حتی در جامعه‌شناسی نیز که قاعدتاً متولی اصلی آن به شمار می‌رود، در حاشیه می‌زیسته و اغلب به عنوان موضوعی

فرعی در لابه لای مباحث مربوط به قشر بندی اجتماعی طرح می شده است. در این میان تنها در روان شناسی، آن هم صرفاً در مکتب «روان شناسی فردی آدلر» است که این موضوع نقش محوری داشته است.

با پیدایش دانش های میان رشته ای در زمانه ما، مرز بندی دانش ها و تعیین چارچوب قطعی برای آن ها به سختی امکان پذیر است؛ به عنوان مثال، دانش «فلسفه علوم تجربی» از یک سو به فلسفه گرایش دارد؛ زیرا روش آن همانند فلسفه، عقلی و استدلالی است و از دیگر سو به علوم تجربی وابسته است؛ زیرا مسائل و موضوعات خود را از این علوم وام می گیرد. درباره جایگاه «سبک زندگی» در سپهر دانش های اسلامی می توان گفت که ما شاهد فرایند تولد دانش میان رشته ای تازه ای هستیم که با دانش هایی مانند فقه، اخلاق، عرفان، سیره شناسی و... خویشاوندی دارد و اخیراً نیز شناسنامه ای با نام «دانش سبک زندگی اسلامی» دریافت کرده است.

البته به گمان نگارنده، با وجود آثار ارزشمندی که در باب سبک زندگی به ویژه در چهل سال اخیر به زبان انگلیسی و در طول ده سال گذشته به زبان فارسی منتشر شده است، هنوز این موضوع، غنای محتوایی مطلوبی ندارد که بتوان آن را به مثابه دانشی در کنار دیگر دانش ها به رسمیت شناخت. در بسیاری از کتاب ها، مقالات و پایان نامه هایی که با موضوع و محوریت سبک زندگی نوشته شده است، مشکلات و آسیب هایی به چشم می خورد که برخی از آن ها عبارت اند از:

عدم تناسب عنوان با محتوا: مشاهده عنوان سبک زندگی بر جلد و عنوان این گونه آثار و تورق فهرست یا محتوای آن، این حیرت را ایجاد می کند که واقعاً تناسب این محتوا با عنوان چیست؟

سوء تعبیر در برخی کتب و مقالات به اصطلاح علمی و پژوهشی، دیدگاه هایی مطرح و تفسیر شده اند که در منابع آن ها نمی توان شاهی بر آن یافت. مثلاً از اندیشمندی نام برده و به آثارش استناد کرده اند مبنی بر اینکه وی اولین کسی است که اصطلاح سبک زندگی را به کار برده، ولی با

جست‌وجو در آثار، ارجاعات صفحات پیش و پس و حتی کل اثر، دریغ از یک کلمه که یافت شود!

مطالب بی‌ربط: در سال‌های اخیر به دلیل موجی که تحت تأثیر عوامل مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پدید آمده، آثار نسبتاً خوبی در ابعاد مختلف سبک زندگی ترجمه و تألیف شده است؛ اما با این وجود، هنوز برخی از نویسندگان در آثار خود حتی زحمت جستجو و مطالعه این منابع را به خود نمی‌دهند. به همین دلیل در کتابی حجیم و پراز تبیین نظریات اندیشمندان حوزه‌های مختلف سبک زندگی، هر مطلبی به چشم می‌خورد جز دیدگاه‌های آن‌ها درباره موضوع اصلی یعنی سبک زندگی. به عنوان مثال درباره دیدگاه‌های جامعه‌شناختی بوردیو در باب نظریه کنش، خشونت، میدان، عادت‌واره و ... به تفصیل سخن رانده شده است بی‌آنکه ارتباط آن‌ها به نظریه سبک زندگی وی تبیین شده باشد. یا در مورد زیمل، دیدگاه‌های او درباره فردیت، فرم‌های اجتماعی، پول، شهر و ... دیده می‌شود ولی درباره نظریه وی در سبک زندگی و ارتباط این مقولات با آن به زحمت دو پاراگراف پیدا می‌شود.

با این توصیف، هدف نگارنده از نگارش این کتاب، برداشتن گامی کوچک در تولید ادبیات مرتبط با این موضوع و افزودن بر غنای محتوایی سبک زندگی از طریق توصیف و تبیین مستند، مستدل و مرتبط اندیشمندان مطرح در این مقوله بوده است تا زمینه بالیدن این نهال و تبدیل شدنش به رشته علمی تنومند هموار گردد. البته در این مسیر دشواری‌های فراوانی وجود داشت که به فضل خدای متعال و یاری اساتید، دوستان و همسر مهربانم به خوبی مرتفع گردید. برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: کمبود منابعی که به صورت مستقیم به موضوع پرداخته باشند، فقدان ترجمه برخی منابع و متون اصلی یا ترجمه‌های سخت و مغلوط و نیز تفسیرهای غلط و نظریات منحول.

برای نگارش این اثر، مفهوم و مباحث سبک زندگی در آثار کلاسیک و جدید اندیشمندان علوم اجتماعی و روان‌شناسی را کاویده‌ام که ماحصل